

GADA ĪSTENOŠANAS ZIŅOJUMA KOPSAVILKUMS PAR 2018. GADĀ ĪSTENOTO DARBĪBAS PROGRAMMU PĀRTIKAS UN PAMATA MATERIĀLĀS PALĪDZĪBAS SNIEGŠANAI VISTRŪCĪGĀKAJĀM PERSONĀM

Ziņojums sniedz ieskatu par 2014.-2020. gada plānošanas perioda darbības programmas “Pārtikas un pamata materiālās palīdzības sniegšana vistrūcīgākajām personām” 2014LV05FMOP001 (turpmāk – DP) ieviešanu Latvijā 2018. gadā. Tas sagatavots saskaņā ar Regulas Nr. 223/2013¹ 13. pantu un tā struktūra atbilst Regulā Nr. 1255/2014² noteiktajam.

Eiropas Atbalsta fonda vistrūcīgākajām personām (turpmāk – Fonds) atbalsts sniegts saskaņā ar DP mērķi – mazināt nenodrošinātību ar pārtiku un mājāsaimniecību ar bērniem materiālo nenodrošinātību, vienlaikus mazinot vistrūcīgāko iedzīvotāju sociālo atstumtību.

Pārtikas un pamata materiālās palīdzības nodrošināšanas pasākumi 2018. gadā

2018. gadā sniegts šāds Fonda atbalsts pārtikas un pamata materiālās nenodrošinātības mazināšanai:

- pārtika (4 veidu pārtikas preču komplekti un gatavās maltītes);
- pamata materiālā palīdzība (5 veidu higiēnas un saimniecības preču komplekti, 2 veidu individuālo mācību piederumu komplekti);
- papildpasākumi personu sociālās atstumtības mazināšanai.

Pārtikas un pamata materiālās palīdzības komplektu uzglabāšanu un izdali, gatavo maltīšu izdali, kā arī papildpasākumu īstenošanu 2018. gadā nodrošināja 28 partnerorganizācijas (turpmāk – PO), t.sk. 13 pašvaldības un to iestādes, 12 biedrības un nodibinājumi un 3 reliģiskās organizācijas 28 līgumu ietvaros.

Kopumā visā Latvijas teritorijā 2018. gadā bija 458 pārtikas un pamata materiālās palīdzības izdales vietas un 23 maltīšu izdales vietas.

2018. gadā pārtikas preču komplektus individuālai izdai bez vecuma ierobežojuma saņēmušas 65 657 personas - 93,14 % no visām personām, kurām 2018. gadā noteikts trūcīgas personas statuss vai maznodrošinātās personas, kuru ienākumi nepārsniedz 188 *euro*, statuss. Kopumā izdalīts 312 221 pārtikas preču komplekts. Tāpat 1 172 bērni vecumā no 7 līdz 24 mēnešiem saņēmuši papildus 4 705 pārtikas preču komplektus.

¹ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) Nr. 223/2014 par Eiropas atbalsta fondu vistrūcīgākajām personām

² Komisijas deleģētā Regula (ES) Nr. 1255/2014, ar ko papildina Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) Nr. 223/2014 par Eiropas atbalsta fondu vistrūcīgākajām personām, nosakot gada īstenošanas ziņojumu un nobeiguma īstenošanas ziņojumu saturu, tostarp kopējo rādītāju sarakstu

2018. gadā 5 315 personām nodrošinātas 330 060 gatavās maltītes zupas virtuvēs. Kopumā zupas virtuvēm piegādāti 5 501 pārtikas preču komplekti.

2018. gadā higiēnas un saimniecības preču komplektus bērniem vecumā līdz 18 gadiem saņēmušas 17 439 personas (bērni līdz 18 gadiem). Kopumā izdalīti 40 640 higiēnas un saimniecības preču komplekti (2017. gadā – 49 493 komplekti). 2018. gadā 18 244 personām vecumā līdz 18 gadiem bija piešķirts trūcīgās personas statuss vai maznodrošinātās personas, kuru ienākumi nepārsniedz 188 *euro*, statuss. 95,6 % no tiem saņēmuši Fonda atbalstu. 2018. gadā 1 632 bērni vecumā no 0 līdz 24 mēnešiem saņēmuši papildus 3 966 higiēnas preču komplektus.

2018. gadā 9 672 bērni vecumā no 5 līdz 16 gadiem saņēmuši individuālo mācību piederumu komplektus (2017. gadā – 10 233 personas). Individuālo mācību piederumu komplektu skaits bija proporcionāls bērnu, kuriem ir tiesības uz šo atbalsta veidu, skaitam.

2018. gadā īstenoti 1 137 papildpasākumi, kuros piedalījās 6 304 dalībnieki. (salīdzinoši 2017. gadā tika īstenoti 1 217 pasākumi, kuros piedalījās 7 960 personas).

2018. gadā kopumā Fonda atbalsts nodrošināts 5 598 708 *euro* apmērā, t.sk. pārtikas un pamata materiālajai palīdzībai kopā 5 301 062 *euro*.

No Fonda darbības programmas īstenošanas uzsākšanas brīža līdz 2018. gada beigām Fonda atbalsts nodrošināts 19 085 481 *euro* apmērā jeb 40 % no darbības programmas atbalsta kopējās finanšu apropriācijas.

2018. gadā veiktās Fonda atbalsta saņēmēju aptaujas rezultāti

Fonda atbalsta saņēmēji 2018. gadā aptaujāti Līguma Nr. LM2016/24-1-13/61 par Eiropas Atbalsta fonda vistrūcīgākajām personām atbalsta lietderības un efektivitātes novērtējumu ietvaros, kas publiskā iepirkumu procedūru rezultātā 2016. gadā noslēgts ar SIA „Aptauju Centrs”.

Aptaujāti 1 408 respondenti, tajā skaitā 1 150 pārtikas un pamata materiālās palīdzības unikālie saņēmēji un 258 gatavo maltīšu unikālie saņēmēji.

Saskaņā ar 2018. gadā apkopotajiem datiem Latgales reģionā izdalīti 33,1 % pārtikas, 32,5 % higiēnas un saimniecības preču un 33,9 % mācību piederumu komplektu, Rīgā 15,7 % pārtikas, 15,1 % higiēnas un saimniecības preču un 13,7 % mācību piederumu komplektu, Pierīgas reģionā 10,6 % pārtikas, 12,1 % higiēnas un saimniecības preču un 10,8 % mācību piederumu komplektu, bet pārējos statistiskajos reģionos atbalsta īpatsvars ir savstarpēji ļoti līdzīgs 12,0 – 14,0 % robežās. Šī tendence sakrīt ar 2017. gadā konstatēto. Arī komplektu zīdaiņiem un maziem bērniem līdz 2 gadu vecumam izdalei saglabājas līdzīgas tendences – Latgales reģionā izdalīti 25,7–27,4 % komplektu, pārējos reģionos komplektu izdales īpatsvars 11,0–19,0 % robežās. Novērojams, ka Rīgas reģionā izdalīto zīdaiņiem un maziem bērniem paredzēto komplektu īpatsvars ir salīdzinoši augstāks nekā citos reģionos un tuvinās Latgales rādītājam, kas skaidrojams ar reģionu atšķirīgo demogrāfisko struktūru un dzimstību. Atbalsta sadalījums atbilst trūcīgo un maznodrošināto iedzīvotāju ar ienākumiem līdz 188 *euro* statusu apliecinājošo izziņu saņēmēju īpatsvaram reģionos, piemēram, Latgales reģionā 2018. gadā dzīvoja apmēram 31 % no visiem statusu ieguvušajiem iedzīvotājiem, Pierīgas statistiskajā reģionā 11 %.

Tiem pētījuma dalībniekiem, kuri saņēma komplektus, tika vaicāts pašvērtējums komplekta ietekmei uz viņu ģimenes situāciju – respektīvi, vai komplektu saņemšana situāciju ir ietekmējusi. 2018. gadā absolūtais vairums komplektu saņēmēju (jeb 88 %) atbildējuši, ka tas situāciju ir ietekmējis, turklāt šim rādītājam ir tendence pieaugt, salīdzinot ar iepriekšējiem gadiem (2017. gadā – 86 %, bet 2016. gadā 82 %). Tiem, kas norādīja, ka komplektu saņemšana ietekmējusi viņu ģimenes situāciju, papildus tika vaicāts, kādām vajadzībām viņi galvenokārt tērējuši ietaupīto naudu. Dominējošas atbildes šajā jautājumā attiecas uz pārtiku, komunālajiem maksājumiem, kā arī apģērbu. Kopumā var runāt par mērķa grupas materiālās situācijas uzlabojumu ne tikai tāpēc, ka parādījusies iespēja papildus iegādāties pārtiku. Lielākās daļas atbilžu īpatsvars turpina kristies, vienlaikus pieaugot dažādu, individuālu, ar ģimenes sociāli demogrāfisko profilu saistītu tēriņu īpatsvaram (piemēram, ģimenēm ar bērniem ietaupījums tērēts bērnu skolas pasākumiem vai ārpuskolas nodarbībām; pieaugušām personām higiēnas un saimniecības preču iegādei, senioriem un personām ar invaliditāti ārsta apmeklējumam un medikamentu iegādei).

Absolūtais vairums atbalsta saņēmēju uz jautājumu par to, vai saskārušies ar kādām grūtībām atbalsta saņemšanas procesā, nepārprotami atbild ar „nē” – 2018. gadā tā sacījuši 87 % komplektu saņēmēju un 96 % maltīšu saņēmēju.

Informācija par darbības programmas īstenošanas procesā konstatētajām problēmām un identificētajiem riskiem, to risinājumiem

2018. gada 3. ceturksnī izvērtējot statistikas datus, secināts, ka cilvēku ar trūcīgas personas statusu skats, salīdzinot ar 2017. gadu, samazinājies par 20,9 %. Vienlaikus konstatēts, ka kopējais to personu (ar trūcīgā statusu un maznodrošinātās personas statusu ar ienākumiem līdz 188 *euro*) skaits, kas var saņemt Fonda atbalstu, ir lielāks tikai par 4 %, ja salīdzinām datus ar 2017. gadu. Vienlaikus nabadzības riskam pakļauto iedzīvotāju īpatsvars Latvijā joprojām ir augsts salīdzinājumā ar vidējo līmeni ES. 2018. gada 4. ceturksnī tika izstrādāti priekšlikumi grozījumiem MK noteikumos par "Darbības programmas "Pārtikas un pamata materiālās palīdzības sniegšana vistrūcīgākajām personām 2014.-2020. gada plānošanas periodā" īstenošanu, ar kuriem no 2019. gada 1. janvāra Fonda atbalstu varēs saņemt arī maznodrošinātās ģimenes (personas) ar ienākumiem līdz 242 *euro*. Vienlaikus, balstoties uz 2017. gada Fonda atbalsta saņēmēju aptaujas rezultātiem, kā arī Fonda sociālo partneru un iesaistīto pušu ieteikumiem, MK noteikumu projektā iekļauts nosacījums, ka pamata materiālo palīdzību var saņemt ne tikai ģimenes ar bērniem (kā tas līdz šim bija paredzēts Darbības programmā "Pārtikas un pamata materiālās palīdzības sniegšana vistrūcīgākajām personām 2014.-2020. gada plānošanas periodā"), bet arī visas pilngadīgas personas. Izmaiņas attiecībā uz materiālās palīdzības piešķiršanu ir iestrādātas Darbības programmas grozījumos, kas 2018. gada decembrī iesniegti un apstiprināti EK. Veiktās izmaiņas ļaus atbalstīt lielāku skaitu ģimeņu ar zemiem ienākumiem.